

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

10 Quam opinionem iudex possit, teneatúrque sequi in iudicando?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

Medici solum sequi potest periculum accelerandi mortem aegro. qui te ipsa moriturus erat. At hoc periculum sufficienter compensari videtur spe, eti dubia, de eius salute. Ergo poterit Medicus tale remedium applicare; inob. ut sententia Sanchez, tenetur. Explico supradictam rationem. Damnum, quod euenire potest ex tali applicatione, est, quod infirmus bieutiori tempore morietur, v.g. morituros erat intra tres dies, intra duos morietur. Veritas autem quae sperati potest, est vita plurim annorum. Ergo non sit coorta charitatem infirmo debiram, si periculum ita exiguo exponatur ob tam gravem utilitatem. Et confirmo exemplo correctionis fraterne, quam diximus peccatori constituto in extremis adhibendam eis cum dubio ac profutum; vel nocturna sit, eo quod damnum quod timerur, videtur esse longe minus utilitate sperata: timeret enim aegrotus ob novum peccatum condemnandus, qui alias condemnandus erat, utilitas autem, quae speratur, est vitatio eterna condemnationis. Ergo similiter.

5 Nihilominus communissima sententia, & m.h.i. quia communior, probabilius, negat licetum esse Medico applicare medicamentum, de quo dubius omnino est, an nocturum, vel profuturum sit, sed necessario requiri, vel quod certus sit non obstatum, vel quod probabile sit profuturum: generat hanc sententiam Abbas in c. sua nos, de hom. c. ad vlt. n.4. Innoc. ibid. 1. Anton. n.5. Sylvestr. verb. Medicus. q.4. dict. 1. Angel. 2. Sayr. in claus. regia lib. 1. 10 n.9.10 & 11. Salas 1.2. r.8. d. 10. vnic. sd. 14. n.130. Valsq. q.19. vni. 6. disp. 6.4. c.4. n.22. Azor. lib. 2. infist. moral. cap. 17. quaf. 1. Anton. Perez ceriam. 10. scholaf. n.88 §.mibi. Villalobos tom. 1. summa. tradi. 1. d. ffe. 16. num. 1. idem. mes. iudicio. tener. Corduba lib. 3. qq. 9. 1. posf. 1. proposi. vers. pro declarat. Man. 2. tom. sum. cap. 5. n.6. conclus. 4. quanvis à Thom. Sanchez, referunt pro sua sententia, sed immrito, cum necessariò postulent probabilitatem de fructu medicamentis, eis non ita certam. Ratio est, quia applicans medicamentum, de quo nullum probabilitatem habet esse profuturum, sed potius dubiat, an nocturum sit, quantum est ex se applicat causam efficacem mortis. Ergo non est licet talis applicatio. Confirmo, Ideo omnes Doctores negant Medicis licetum esse infirmis delpletis medicamenta experiri, quia per hanc experientiam, manifesto periculo infirmum exponunt eius mortem accelerandi. Sed idem propositum est in patienti causa. Ergo addit, qui dubius est, an nocturum, vel profuturum sit medicamentum, non format iudicium de eius nocturno, vel utilitate, sed hæret suspensus ac proinde propriè, & in rigore nescit an nocturum sit, an damnum sit. Ergo cum applicat, applicat ad experiri. Experienciam autem facere de medicamentis est omnino licetum. Ergo. Verum si tecumque Medico probabile sit remedium profuturum, poterit illo uti, ut fecit omnes Doctores supra relati tenent: quia tunc non mortali periculo mortis infirmum exponit, sed probabili spei salutis. Tandem ipse Thomas Sanchez videtur retractare sententiam num. 4.2. in fine. At enim, quando est par, aut fecit per mortis periculum, sive adhibeat medicamentum, sive non, non licet. Quod credo, quando non adest probabilitas aliqua, forte non.

6 Ex his respondeo ad rationem, & primam confirmationem oppositorum sententia. Admitto in hanc minima existimatione leuioris consideracionis esse, exponeat agitorum priuandi periculum uno, vel altero die vita, quam exponere spei consequenti vitam per multos annos. At non debent fieri mala, ut inde eueniant bona: qui enim infirmum exponit periculum accelerandi mortem, periculum mortis exponit, quod in tristis malum est.

Ad secundam confirmationem respondeo correctionem non esse causam per se illius noui peccati, & maioris condemnationis, quod in peccatorum timerit, quod omnino est per accidentem, ac proinde numquam dici potest corripiens exponere peccatorum periculum maioris condemnationis. At medicamentum per se causa accelerationis mortis, illudque applicans confutat mortali periculo mortis infirmum exponere.

7 Secunda difficultas, as licet Medico uti medicamentum, quod credit minus probabile, ete profuturum infirmum, relieto eo, quod probabilitas credit, profuturum? Supponitur non esse medicamentum aliud certum.

In hac questione existimat Thomas Sanchez lib. 1. in Declar. cap. 9. n.41. ex obligatione charitatis, non tamen iustitia, tenet Medicum applicare medicamentum, quod probabilitas credit profuturum idem tenet absolute non distinguens, de qua obligatione. Sotus lib. 3. de inf. q.1. q.6. art. 5. ad 4. Salom. 4. 2. q.6. art. 4. crenouerit 2. ad 2. Villalobos tom. 2. summa. tradi. 1. diff. 16. n.6. Valsquez 1. 2. diff. 6.4. cap. 4. fine Suarez. tom. 2. in 3. part. disp. 2.1. sec. 4. fine & tom. 4. disp. 1.6. sec. 6. num. 1. Ratio est potest, quia charitas proximi obligat Medicum, ut certior modo, quod possit, cuius salutis propiciat. Si ergo omisso probabilius medicamento, probabile tantum applicet, non curat infirmum meliori modo, quo potest. Ergo.

8 Verum contra sententia mihil probabilius appetit, scilicet non tenet Medicum applicare infirmo medicamentum, quod sibi videtur securius, & probabilius profuturum, sed pos-

se applicare illud quod existimat probabile, & in aliorum opiniones probabilius, & securius, ita docet Arag. 2.2. q.6.3. art. 4. dub. penit. Azor. lib. 2. infist. moral. c.17. quaf. 11. Salas tradi. 6. disp. 1.6. sec. 6. num. 14. loat. Sanch. in select. disp. 44. num. 36. Mo- uer primò, quia alij Medicis applicantes illud medicamentum rit operantur, cum existimat probabilius est profuturum. Ergo ex aliorum opiniones potest tu operari. Secundo non semper quod tibi probabilius appetat, est probabilius, & in te securius, sapienter conuenienter efficit ob salutem aegrotantis alieno iudicio conformare. Tertiò, graue onus tibi est imponsum, si semper deberes sequi, quod probabilius appetat: tenebris enim examinare causas probabilitatis maioris, cogeretis, quod quelibet momento medicamenta variare, cum in hoc iudicio de majori probabilitate variatio continua solcat est. Quod enim modò probabilius appetat, sequenti die non sic representatur. Item posses pro libito tibi imponere, vel autem obligationem, cum possis quod modò iudicas probabilius, iudicare minus probable. Quartò applicatio talis medicamentum non est contra obligationem Medicis ratione sui officij, ut Thomas Sanchez tenetur, quia neque est temeraria, neque imprudens, sed secundum regulas artis. Ergo neque est contra charitatem. Charitas enim solum obligat potest Medicum, ut suo officio satisfaciat. Quapropter exultimo, si charitas obligat Medicum, ut certior modo, qui sibi videtur infirmum curare, etiam ad id ex iustitia obligari. Efficitur ergo ex acutio capite obligatum esse curare infirmum certior modo, qui sibi videtur, sed solum esse obligatum ex charitate, & iustitia, ut certior modo, qui possit, vel secundum suam sententiam vel secundum sententiam aliorum, infirmum curat.

9 Ex his posse agitis consulete medicinam, quam alij doctores falserat putant, eis ipse eis non affectuant, quia potest depolare propriam opinionem, & aliorum sententias conformare. Sic Thomas Sanchez super num. 41. cum Nuar. cap. 5. quis autem de paenit. diff. 7. n.7.4. & 7.5. in solut. ad 3.

10 Adiutor optimè Villalobos tom. 1. summa. tradi. 1. diff. 16. circa fin. assistentes infirmo sapienter peccate possunt mortaliter, quando felicis remedii assignatis à Medico, aliis pro sua voluntate videntur, & aquam, & vinum infirmo propinari, ut eius voluntari satisfaciant. Exponunt enim infirmum absque ratione manifesto pericolo moriendo saltum citius.

P V N C T V M X.

Quam opinionem iudex possit, teneaturque sequi in iudicando.

1 Casus proponitur.

2 Si probaciones efficaciiores habens tantum iuris, quam facti, pro se est sententia ferenda: si aequales, inter iurumque et dividenda, tamen si alij sentiant penes iudicem effici possit, aplice cui voluerit.

3 Explicatur doctrina.

4 Quando sub opinione est positum, an probations ex parte facti aequales sint, vel sub opinione est positum, cuius magis ius faciat negant plures posse indicem, cui voluerit applicare.

5 Contraria sententia communis est, & amplectitur.

6 Stanibus diversis opinionibus de iure partium, aliqui affirmant se rectilata tua opinione probabilius, probabilis aliorum amplecti si index supremus sis, secus si inferior.

7 Probabilitas posse indicem quilibet iuxta opinionem alterum probabile indicare.

8 Satisfactio contrario fundamento num. 6. adductio.

9 Sententiam debet ferre index secundum ea, que allegata sunt, non qua allegari poterant.

10 Opendunt est posse esse opiniones tam circa factum quam circa ius ex facto ortum. v.g. contendis cum Petro super hereditatem, probas ad te pertinet, probat ipse similiter, poterunt esse opiniones circa probations factas, quemam ex illis efficacior sit, an traian Petri: Poterunt etiam circa ius ipsum veritati opiniones nullas de facto dubitatione posita, v.g. certum est ibi rectum esse legatum in testamento minus solemnem, controuersum est inter Doctores, an ibi sit applicandum factum, inquam, est certum, ius tamen sub opinione. Item controuersit de hereditate cum Petro, eo quod tu consanguineus sis Joannis, qui decessit absque liberis, Petrus similiter contendit eodenam titulum consanguinitatis, scilicet non in codem ordine, factum est certum, ius tamen sub opinione. Item aequalis de delicto, capitul informatio, possunt esse opiniones supposita informatione de quantitate, & qualitate præcez delicto interroganda, lis positivis.

11 Dico primò, si certum sit, est efficacior probations habere, tam iuris, quam facti, necessario debet iudex pro te sententiam ferre, quia debet iudicare secundum allegata, & probata: quia cum certum sit pro te efficacior esse, pro te est sententia ferenda, sic omnes Doctores. Verum si ex parte facti constas

confutat probationes regales esse, & ius aque ribi, & alteri fac-
tum, affirmat Ioann. Sanch. d*p. 44. num. 5. 1.* & Petr. de Le-
m. de Matrim. qu*s. 45. art. 1. dub. 2. ad. 3.* integrum esse
indiv. item applicare cui maluerit: tunc cum duo contendant
de beneficio Ecclesiastico, & pro virtute parte fuit aqua-
les probationes, seu prevarications, & equalitas dignitas libe-
ratim, scilicet iudicis eni*m* maluerit applicata. Nihilominus commu-
nissima sententia docet in supradicto causa debere iudicem, si
ter diuiditur, et, diuidatur, aut si vitiose diuidi non possit,
debet partes inter se componentes, & virtute satisfacere. Nam
iudex nos est dominus tu*s*, id illius distributor. Debet ergo
distribuere pro qualitate iuri*s*, quod vnaque habeat; cum
ergo vnaque habeat iuri*s* in rem illam exaliquerit, nulla est
ratio, quare potius vni, quam alteri tribuitur: sicut enim vna-
quepas non potest haberi rem illam integrum vindicare, ne-
quaque si etiam index poterit ei integrum adjudicare. Debet ergo di-
videtur, aut si diuidi non possit, alio modo satisfacere parti,
cum rem non tribuitur. Neque obstat exemplum de beneficio
Ecclesiastico: nam ab beneficio Ecclesiastico nulus habet
iuri*s* enim iustitia distribuenda, quoniam que eligatur, sed potius
habeat iuri*s* dictar, ut ex litigian*bis* vni tanquam conferuntur:
at extra materiali*m* beneficiolum, virtute pars ante sententiam
iudicis debet iuri*s* iustitia ad rem illam, quia virtusque est: ne-
que inde aliud fact, quam declarare, cui tale iuri*s* competat,
cum et virtus que competit, pro virtute parte est declaran-
dam: & ita tenet Salas. 2. qu*s. 63. art. 4. corol. 2.* Bannes
ibi, dub. 1. circa folia, ad 2. Savyn clavis regia lib. 1. cap. 11. n. 22.
Thom. Sacra lib. 2. de matrim. disp. 4. art. 1. & lib. 1. In dub. 1.
cap. 9. num. 5. male allegatus a Ioann. Sanch. pro sua sententia,
cum dicti exp*re*ssem esse dividendum, quando ex parte facti
aequaliter efficit probationes, iudeo docet Salas 1. 2. tract. 8. disp.
iusticia, sed. 12. num. 118. & sed. 23. n. 140. Villalobos de tem-
pore tract. 1. diff. 15. n. 2. Franc. serv. de charit. p*f. 2.3. tom. b.*
f*s. 6. 1. 2.* de Coni*m* de matrim. d*s. 34. d. 10. n. 64.* & c*ap. 1. 1. m. 5.*

Dixi, quando ius virtutis parti fuerit, tenui dividendam esse, si equeles sunt probations facti: Quia soler contingerit, probations aequales sint, si tamen non aequi virtutis litigant, fuerit in potius possidenti, quam non possidenti, ut confat ex *ex literis*, de probacionib; ibi. *Quod si ambarum parium sutorum sint eque idonei*, possessor testes praeferatur, et res iuris in 6. *Cum sunt priuatum iura obscura*, reo fauendum est prius quam actori. Et in causis civilibus reus dicitur qui possidet. Hoc tamen intelligendum est, modo non sit contra matrimonium, dotem, libertatem, pupillum, peregrinum, etiam aliamque causam patrum, pro quo, extensis paribus, etiam actores sint, et iudicandum est: *vide ut decidi in cap. fin de sentent.* & re iudic. Dxi, certe patibus. Nam si opinio senior, & magis probata esset in contradictione, non debetur tunc iudicari pro patrimonio, & aliis favorabilibus causis, ex rese, in l. si pars, ff. de inofficio testament, favorabilibus causis, ut ex se, in 1. si pars, ff. de probatio- nibus, ver. opinio, num. 14, conclus. 1143, debitores sumus, ut alij iniuncta non fiat cap. ex tenore, deforo compereni, & vlt. de donationib; inver. & vxor. In criminalibus autem esto accusator probations aequales cum accumulo proutile, in modo etiam efficiatores sint, si tamen non sunt coniungentes, non debet iudex contra eum pronuntiare sententiam, quia ad condemnationem debent esse probations lucis clariores, ut bene Salas fol. 11, num. 115, conclus. 2, Villatobos sup. a num. 2, Salón, conclus. 1, & multis aliis docet Matc. de provocationib; verbo de- dictum, conclus. 197, num. 1.

4. Sed quia si probations ex parte facti non constat aequalis esse, sed hoc sit sub opinioni vs. eis qui probations sunt aequalis, sub opinione positum est, cui magis ius aitare debet, undeque calo quo vnu excedat alium in probationibus facti, aliis excedit in probationibus iuris; in iis enim casibus poterit index applicare hanc iudicem cui maluerit: neq; Batone supra 2. 2. quaf. 61. art 4. dub. 1. circa solue. ad 2. Vilalobos diff. 15. num. 2. & 4. Agid. de Coninch. num. 94. Suarez non distinguens de probabilitate facti, aut iuriis scilicet 6. num. 4. Ratio est, quia in iurisdictis casibus aequali ius est ex parte virtutis, sicut cum constat aequalis probatio de facto habetur. Ergo iudex, qui non est dominus rei, sed dispensator, & distributor, non potest vni applicare altero omnino excludere, cum videtur aequalis ius cum alio habetur. Debet ergo rem dividere: aut si dicit non potest, alia via utriusque partis satisfacere. Et haec sententia est facti probabilis.

¶ Nullum non est talius probandum.
¶ Nullum non est talius probandum.
Nihilominus sententia communis (vi ipsius Suarez super-
testatur) affirmit posse iudicem cui voluntate haereditatem
applicare: sic docent expressè Sartorius in clavis regia lib. I. cap.
11. num. 4. Medina 12. quæst. 19. art. 37.5. conclus. 1. fol. 109. sa-
las quæst. 1. art. 23. disp. vni. sec. II. n. 115. Schol. 2. 1. quæst. 63.
art. 4. controver. 1. art. 1. pag. 108. Aragon. dñs. viii. in fine.
Valent. disp. 1.7. p. 7. art. 4. dub. 3. Petri de Ledesma. tom. 1. sum. radic.
8. cap. 11. post. 11. concil. diff. 1. fol. 745. Man. I. tom. sum. cap. 6. n. 1.
concl. I. Thom. Sanct. lib. I. Declar. 9. n. 45. Ioan. Sanct. disp.
44. 7. si tener glofia in cper. reuerendam. nebo facere de elect.
Et eleici potestige. ibi. cum cauia fuerit ambigua. iudicem cui
Post. 1. 1. 1. 1.

6. Maior difficultas est, an stantibus diuersis opinionibus de iure partium, possit relicta opinione, quæ tibi probabilius appetat, probabilem aliorum amplecti.

In hac difficultate Valquez 12.9.19.art.6. disp.64. cap.2. distinguunt inter iudicem supremum, & inferiorum, & affirmat iudicem supremum semper iudicare debere iuxta id quod sibi probabilitas est: qui eo ipso, quo iudex est, indicio ipsius committitur res iudicanda. Si autem ex aliorum opinione, & iudicio sententiam proferret, non tam ipsi, quam alii, iudices forent, Si vero iudex sit inferior, & videat suam sententiam non esse ita receptam in praxi, timeatque a superioribus iudicibus reuocandam, affirmat posse iuxta aliorum opinionem relata sua probabilitatem sententiam ferre. Tunc quia non committit iudicis sententia cum tanto dispendio sui honoris. Tunc etiam, quia eius sententia cum debet reuocari, non nullus efficitur videtur esse. In iis ex toto contentit Anton. Perez laureat. Salamanca certam, 10 scholast. dub. 16. cap.15. p.79. & seqq. Torres de insit, p.48.9. & Thomas Sanchez lib.1. in Decalog. c.9. p.17. Ita de quolibet iudice debere sequi opinionem, que sibi probabilitas docent Valent. Bannes, & Man. relatione n.4. & 5. & Villalobos diffid. 15. n.4. & 5. Et ratio eti potest, quia iudicis sententia sententiam ferre in fauorem illius, qui firmius ius conferit habere: firmius autem ius conferit habere, eo ipso quo probabilius ita patatur. Ergo, & hoc est facti probabile.

7. Mili tamen probabilit̄ apparer quælibet iudicem siue
inferiorum, siue supremum, post uix opiniōnē aliorum pro-
babilē, & quæ ab aliis reputauit probabilit̄, sententiam fac-
re. Sic tenet Medin. 1.2, quæsi. 19, art. 6. dub. penit. ad oleo
Salas ibi q. 21. trac. 8. disp. vñica, sed. 12. n. 1. 8. Sayrus lib. x
in clau regia, cap. 1. y. 9. Aragon. 2. quæsi. 63. art. 4.
dub. penit. ad vñ. Saloni. ibi contr. 2. coroll. 4. decens esse plu-
riū Doctorum Salmant. Petri. de Ledesma. 1. tom. summ. trac. 8.
cap. 12. pos. 11. conclus. dif. 2. pag. 946. Garcia z. tom. de his
part. xi. cap. 5. num. 362. Ioan. Sanchez d sp. 44. num. 50. & Tho-
mas Sanchez 19. reput probabilit̄. Moxut, quia nulla est rati-
o, quate non possit aliorum opinioni conformari in iudicando
cūm opinio aliorum forte in re probabilit̄, & verior sit, 8
praxi conformior. Si ergo ali iudices ex illa iudicantes nisi pro-
cederent, etiam tu procedis illis te conformando. Et confite-
quilibet Doctor interrogatus potest respondere ex aliorum
sentencia, si responsum fuit interroganti, vt ipse Vasquez
diff. 61. cap. 9. num. 47. docet. Cum ergo iudex tamen supre-
mis sit, inter ogetur a colligantibus de hoc iure, potest ei
aliorum opinione respondere, cum eius responsum yni parti de-
bet necessarij fuisse.

8 Neque obstant in contrarium adducta. Committitur enim
tuo iudicio res indicanda, sed non secundum opinionem que-
tibi probabilior apparat, sed secundum eam, quæ pluribus
& doctioribus probabiliter videntur. Hoc enim est quod popu-
lo, & iugantibus concuenientius est, & regno, & Regi magis pla-
ceret, ut bene dixit Salas, *suyt. n. 114. ¶ num. 120.* Quare si con-
flate tuam opinionem probabiliorib[us] ab omnibus reputa-
ri (quod sciēc est impossibile) in tali casu certeferunt iugia il-
lam esse indicandum, quia tunc pro illa parte esset ius non solū
fitium, & probabilitus, sed omnino certum. At cum iugis

De conscientia opinante.

ex tua opinione tibi probabilius visa, alter ius firmius habeat, non censetur absolutè firmius ius habere, ac proinde non cogitis pro illo sententiam ferre.

9 Aduertit autem optimè Valsquez *suprà*, & ex illo Sanchez cap. 9, in Decalog. num. 48. iudicem in eligendis opinionibus attendere solùm debere que allegata sunt, non qua allegari possunt. Neque posse alteri parti qua allegare, vel probare debet, aperire, cum hoc sit officium non iudicis, sed Aduocati.

P V N C T V M XI.

Quam opinionem sequi possit Aduocatus.

- 1 *Qui censem, & qua ratione, te non posse esse Aduocatum actoris contra reum in causa probabili.*
- 2 *Contrarium approbat.*
- 3 *Potes Aduocatus in causa probabilibus iam vnam, iam alteram partem defendandam suscipere. At in regno Castella suscepio patrocinio unius, non potes contrari suscipere patrocinium.*
- 4 *Limitant aliqui in causa sanguinis, vel in causa grauius momenti.*
- 5 *Non approbat limitatio.*

Noster Valent. 2. disput. 5. quæst. 16. punct. 14. concl. 1. & 2. dixit te non posse in causa aequi probabili Aduocatum esse actoris contra reum, attento iure positivo. idem fecit Sylvest. verbo *Aduocatus*, quæst. 13. mouet ex r. 1. iur. in 6. cùm fum patium iura obscurata, præciput facundum rex potius, quam actori. Quod si dicas texum loqui de iudice, non de Aduocato, præterquam quod non est certum, cùm abolutè loquatur, hinc defunxit non leue argumentum. Nemini licet petere, & persuadere, quod alias efficere non potest, sed cùm est causa aequalis, tenetur iudex sententiam pto teo dare, & non potest illam praetare in fauorem actoris. Ergo Aduocato non licet id postulare.

2 Verum communis sententia est posse Aduocatum causam sibi probabilem, ejus relicta probabilius patrocinati, tam attento iure naturæ, quam attento iure canonico. Munus enim Aduocati est, veritatem partis, quam defendit, elucidare, & rationibus, ac allegationibus iudicem ad sententiam in fauorem sui clientis infletere, quod vbi est causa probabili, fieri prohibito potest. Nam licet sibi ius contraria pars probabilius appearat, foris iudici non appetebit. Quare Aduocatus non perit à iudice sententiam in fauorem actoris contra reum, casu quo iudex illam date non possit, sed representat iudici ius actoris, ut ipse examinerit, & videat, an possit pro illo sententiam ferre, ipse Aduocatus existimat posse, eo quod pars, quam defendit, habeat probabile ius, & foris alii probabilius: & ita teneret, & laicè probat Burgos de *procamio legum Tauri*, num. 409. & seqq. Gutierrez canon. 99. lib. 1. cap. 13. num. 24. Lessius lib. 2. *de iustit. cap. 31. dub. 9.* Sayrus clavregia lib. 1. cap. 1. num. 17. Salas 1.2. quæst. 21. tr. 8. disput. unica, sed. 11. n. 104. Thomas Sanchez lib. 1. in *Decal. c. 9. n. 51.* Ioan. Sanchez dis. 4.4. n. 54. fine. Valsquez dis. 64. c. 1. numer. 4. Nauarri, summ. cap. 15. n. 28. Azor. tom. 1. lib. 2. iust. c. 17. q. vii. Villalobos tom. 1. summ. tract. 1. diff. c. 14. n. 3. & affirmat esse communem Anton. Perez *certam. I. o. scholast. dub. 2. c. 15. n. 67.* & seqq. & probabilem reputat Valent. *suprà conclus. 4.* & infinituatur in cap. si virgo 34. q. 2. & colligit ex l. rem non novam, & patrono. C. de iud. & bi lex folium caulam desperatam præcepit Aduocato deferere.

3 Ex quo sit attento iure naturæ, & canonico posse Aduocatum inter causas probabiles iam vnius partis iam alterius patrocinium suscipere, & in diversis articulis, & diversa instantia, putat aduocando pro una in causa principali, & pro alia in causa appellacionis. Est res certa, vt tradit Ioan. Andr. & Preposit. in cap. *disciplina*, distin. 46. Speculator. titul. de *Aduocatio*. Sylvest. *suprà*, quæst. 13. Verum etiam in eadem causa (si abit scandalum) quia dux pro virtute parte est probabilitas, neque appetit iustitia, virtute pro libito defendi potest: neque enim maior ratio est, quare potius posse unam, quam aliam defendere. Si dicas arctatum esse defendere eam, quam primò suscepit, eo quod allegans contraria non sit audiendum, l. 1. C. de *fieri*, l. 1. cum *precium*, C. de *liberali causa*: facile respondeatur allegamentum contraria facta non esse audiendum, fecus allegamentum contraria iura. Verum est hoc ita sit, attento iure naturæ, & canonico. vt suprà relat. Doctores docent. At attento iure nostris regni nulli Aduocatorum licet vnius litigantis causa suscepit alterum in eadem causa patrocinari ex l. 13. tit. 16. lib. 2. noua compil. & hoc non solum in eadem instantia, sed neque in diversis, vt probat Azevedo ibi, cum aliis, & Burg. de *Paz in procamio leg. Tauri* 410. Salas sed. 11. n. 119. Addit ramen Azevedo l. 17. n. 5. & 6. lice nondum corpora, & actibus nondum factis per aduocatum posse de rigore pro contraria parte aduocare, si ei salarium non sol-

utatur: at indecens esse ob non solutum salarium partem fuscepiam relinquere, & in aliam infestare, nisi de licencia iudicis, & placet dictum.

4 Supradictam doctrinam limitant aliqui, ne habeat locum in causa criminali, sanguinis, & honoris, & in causa ciuiti maximi momenti, qualis est alius insigis maioratus vel possessiovis omnium bonorum. In iis enim existimant te non posse causam minus probabilem defendere, in reliquis vero minoris momenti posse: ita tradit Sotus lib. 5. de *iustit. q. 8. art. 5.* Bannes 2. 2. quæst. 71. art. 4. in 1. part. dub. 5. Salom. 2. 1. q. 6. 2. art. 3. contra 2. Aragon, ibi. Mercado lib. 6. de *contr. c. 8.* Burgos de *Paz suprà* num. 421.

5 Verum haec limitatio necessaria non est, vt rectè Valsquez *suprà*, ex quo Salas, Thom. Sanchez, Villalobos, Anton. Perez, & alij supra relati desumperunt. Quia Aduocatus ideo in rebus minori momenti causam probabilem patrocinari potest, quia eius munus solùm est merita clientis sui allegare, & iudici examinanda, & decidenda proponere, & si iusta iuri, rogare, & persuadere, vt pri illa sententiam faciat: que ratio æquæ probat siue res siue maioris, siue minoris momenti, siue ciuitis, siue criminalis. Neque item limitanda est doctrina, vt limitat Thom. Sanchez *suprà* num. 54. ad causam parum probabilem. Nam dato quid probabilis sit, potest ab soluè eius patrocinium Aduocatus suscipere, sicuti potest cliens illam intentare. Quoniamque enim potest contra aliquem mouere iurē, poteris Aduocatum habere, vt bene dixit Valsquez n. 4. & confirmatur reliqui Doctores ab solute loquentes.

Advertunt Sylvest. verbo *Aduocatus* quæst. 10. Salas sed. 11. n. 103. Thom. Sanchez, n. 5. 1. Ioan. Sanchez, n. 4. Valsquez exp. 1. n. 3. & alij debet Aduocatum clienti suo veritatem aperiatur, neque illi firmus ius, quam habeat, proponere. Quod si illum decipiat, existimat, & bene, Thom. Sanchez, *suprà*, & Sylvest. obligatum esse refutare, casu quo clientis cognito dubio causa non est, litigatu.

DISPUTATIO III.

De conscientia dubia.

QUÆ in disput. præcedenti desiderari poterant, inuenies in praesenti.

P V N C T V M I.

An operari ex conscientia dubia peccatum sit.

- 1 *Qua ratione conscientia dubia esse possit.*
- 2 *Conscientia dubia esse potest, vel de iure, vel de facto.*
- 3 *Aliud dubium est speculatum, aliud practicum.*
- 4 *Cum dubio speculatio sit iudicium practicum de recta operatione.*
- 5 *Operari cum dubio practico est intrinsecè malum.*
- 6 *Dubitum speculatum de aliquo precepto, si rationabiliter dubium non deponat, obligatus est partem iuviorem eligerre.*
- 7 *Quae sit pars tutor.*
- 8 *In quibus sit difficultas.*

1 **S**uppono ex dictis in princ. huius tractatus, dubium conscientiam dupliciter se habere. Primo, si rationibus hinc deducimus, non valet intellectus iudicium etiam probabile efformare, sed hanc antecipat. Secundo, si rectè iudicet sibi in certum esse, an res illa ita sit, vel non sit.

2 Suppono secundum, hanc conscientiam dubiam esse posse, vel de aliquo iure, vel de aliquo facto. De iure, vt si dubites, an latifex lex, vel preceptum: de facto, vt si dubites an occiditur, vel alterius damni causa fuerit, ex cuius occidente, vel damnificatione obligatus es restituere.

3 Suppono tertio, aliud esse dubium speculatum, aliud practicum, v. g. dubitate pores, an hæc res, quam possides, tu sit, non tamen dubitas, an ilam possis retinere: i. m. de retentione ex certis ratione possessionis, et si de proprietate dubites. Item certum est diebus festis esse preceptum audiendi Missam, dubitas tamen, an excusat ob aliquam circumstantiam. Ad regulandas actiones attendit debet dubium practicum, quod contingit, quando hæc, & nunc dubitas, an aliquo precepto te debeat.

4 Suppono quartum, cum dubio speculatio state optimè poisse iudicium practicum de recta operatione, vt in exemplis allatis constat. Requiritur autem, vt quis cum dubio speculatio rectè operetur, aliquam rationem efficacem, seu probabilem habere, quæ tale dubium practice deponat, hoc est, quæ sibi persuadeat hæc, & nunc tamen operationem licitam